

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

2025-12-19

Remissyttrande över betänkande om *En kulturkanon för Sverige* (SOU 2025:92)

Inledning

Konstnärsnämnden har fått betänkandet *En kulturkanon för Sverige* (SOU 2025:92) på remiss och lämnar härmed sitt yttrande. Yttrandet behandlar i första hand de delar som berör förslagen om organisering och finansiering av kulturkanonen.

Konstnärsnämnden har till uppgift att främja konstnärlig utveckling och nyskapande kultur genom stipendier, bidrag och andra främjande åtgärder. Myndigheten ska även analysera och sprida kunskap om konstnärers ekonomiska och sociala villkor samt följa upp och informera om villkoren för konstnärers företagande i de kulturella och kreativa branscherna.

Konstnärsnämndens yttrande i korthet

Betänkandet resonerar kring ett antal vägval och förslag som tar sikte på flera insatser. Konstnärsnämnden väljer att svara på den del som avser bildandet av en stiftelse då det utgör grundförutsättningen för betänkandets övriga förslag, och avstår från att vidare kommentera övriga initiativ.

Konstnärsnämnden ser flera svagheter i betänkandets förslag om bildandet av en stiftelse, bland annat avsaknaden av utvecklade myndighetsalternativ, en otillräcklig kostnadsredovisning och en bristfällig analys av konsekvenserna av ett avskiljande från Allmänna arvsfonden. Sammantaget gör detta att Konstnärsnämnden avstyrker förslaget om att bilda en stiftelse.

6.2.2 En ny stiftelse bildas

Konstnärsnämnden avstyrker förslaget att inrätta en stiftelse för ändamålet och har följaktligen inga synpunkter på de beskrivna uppgifter den tilltänkta organisationen ska ha.

Konstnärsnämnden ser dock skäl att kommentera vissa av de slutsatser som leder fram till utredningens förslag.

Myndighetsformen är den fastslagna formen för statlig förvaltning

Regeringen har i prop. 2009/10:175 *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt* fastslagit att myndighetsformen ska vara huvudformen för statlig verksamhet, eftersom den säkerställer demokratisk styrning, rättssäkerhet och tydlig ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning. Att avvika från denna princip utan tungt vägande skäl riskerar att undergräva den förvaltningspolitiska linje som riksdagen beslutat om och kan samtidigt skapa förväntningar om liknande undantag i andra delar av statsförvaltningen.

En sådan kursändring i förvaltningspolitiken framstår som svagt motiverad. Det är oklart vilka skäl som gör att just förvaltningen av en kulturkanon skulle kräva begränsad insyn och svagare styrning.

Förvaltningsmodellen kan tillgodose frihet och armlängds avstånd

Kommittén fäster stor vikt vid stiftelseformen som garant för kulturkanonens frihet och självbestämmande. Konstnärsnämnden ser inte att utredningen presenterar tillräckliga skäl för en sådan slutsats. Inom ramen för dagens förvaltningsmodell är det möjligt att värna armlängdsprincipen, saklig självständighet och flexibla samverkansformer genom tydliga uppdrag, föreskrifter och transparent uppföljning, utan att myndighetsformen behöver överges.

De uppgifter som utredningen beskriver – exempelvis digital portal, samordning av aktörsnätverk och återkommande utvärdering – hanteras redan av myndigheter i uppdrag som liknar det som föreslås med respekt för principen om armlängds avstånd.

Utredningen saknar jämförande analys av alternativa myndighetslösningar

Kommittén föreslår en interimslösning där kärnuppgifterna kan genomföras inom Regeringskansliet eller ges som uppdrag till en eller flera förvaltningsmyndigheter. Att uppgifterna uttryckligen bedöms möjliga att hantera inom förvaltningsmodellen talar emot påståendet att myndighetsformen skulle vara otillräcklig även långsiktigt.

Bortsett från interimslösningen presenterar kommittén heller inget utvecklat alternativ till en ny stiftelse. Betänkandet bortser från den variation av styrtekniker som står till buds inom förvaltningspolitiken och från den praktik som flera kulturmyndigheter redan tillämpar. Avsaknaden av en jämförande analys av alternativa myndighetslösningar försvagar underlaget för att välja stiftelse som enda föreslagen verksamhetsform.

7.1 Ekonomiska konsekvenser

Konstnärsnämnden anser att de ekonomiska konsekvenserna av att bilda en stiftelse är otillräckligt beskrivna i betänkandet. Betänkandet borde ha innehållit en fördjupad kostnadsanalys som även prövat en myndighetslösning parallellt med stiftelsealternativet, i linje med bedömningen i avsnitt 6.2.2 att uppgifterna kan hanteras inom förvaltningsmodellen.

Finansieringsförslag för bildandet av en ny stiftelse

Kommittén uppskattar att verksamheten årligen kommer att kosta sex miljoner kronor. Beräkningen saknar dock poster för lokaler, utveckling, underhåll och drift av den digitala portalen, styrelsearvoden, revision samt medel för oförutsedda utgifter och framtida utvecklingsinsatser

Mot den bakgrunden menar Konstnärsnämnden att de årliga driftskostnaderna sannolikt blir betydligt högre, vilket i sin tur skulle kräva ett högre avskiljningsbelopp – särskilt om avsikten är att skapa en finansieringsmodell utan behov av framtida offentliga anslag.

Resonemang kring mångsidig finansiering

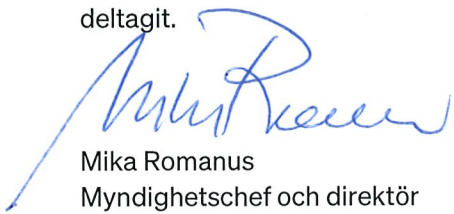
Kommittén anger att stiftelsen ska kunna ta emot gåvor och donationer samt bygga upp egna ekonomiska tillgångar. Beskrivningen är emellertid allmän och saknar en konkret plan för hur sådana intäkter ska genereras och förvaltas över tid.

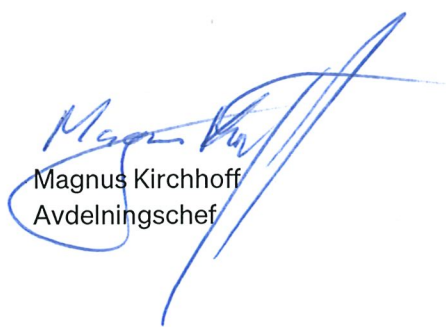
Samhällsekonomiska konsekvenser

Kommittén redovisar korrekt att ett avskiljande minskar Allmänna arvsfondens förmögenhet och avkastningsförmåga, med risk för minskad utdelningskapacitet och därmed ökat tryck på andra statliga stödformer. Konstnärsnämnden konstaterar dock att analysen stannar vid en allmänt hållen beskrivning och inte väger kostnaden mot andra prioriteringar eller långsiktiga effekter.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetschef och direktör Mika Romanus efter föredragning av Magnus Kirchhoff, chef för avdelningen för analys och samverkan. I beredningen har även verksamhetsledarna Stefan Ahlenius och Mikael Theorin deltagit.

Mika Romanus
Myndighetschef och direktör

Magnus Kirchhoff
Avdelningschef